



BİRLEŞME VE DEVRALMA GÖRÜNÜM RAPORU 2018



EKONOMİK ANALİZ VE ARAŞTIRMA DAİRESİ BAŞKANLIĞI

09.01.2019, ANKARA

**Raporlama : Sinem ÜSTÜNDAĞ DEMİR
Şamil PİŞMAF**

Editör : Zeynep MADAN

**Ekonomik Analiz ve Araştırma Dairesi Başkanlığı
eadbm@rekabet.gov.tr
Rekabet Kurumu
2019 – Ankara**

İÇİNDEKİLER

ÖZET

1	GİRİŞ	3
2	İŞLEM SAYISI VE DEĞERİ	7
3	YATIRIMCILARIN ÜLKELERE GÖRE DAĞILIMLARI	12
4	İŞLEM SAYISI VE DEĞERİNİN EKONOMİK FAALİYETLERE GÖRE DAĞILIMI	15
5	ÖZELLEŞTİRMELER	21
6	İDARİ SÜREÇLER, NİHAİ İNCELEMELER VE KOŞULLU İZİN VERİLEN İŞLEMLER	21
7	ETKİLENEN PAZAR İSTATİSTİKLERİ	22

ÖZET

2018 yılında Rekabet Kurumu tarafından toplam **223** birleşme ve devralma işlemi incelenmiştir. Bu işlemlerden **85**'inde hedef şirket¹ Türkiye Cumhuriyeti yasalarına göre kurulmuş (Türkiye kökenli) şirketlerdir. Bildirilen bu işlemlerin toplam işlem bedeli yaklaşık **30 milyar 97 milyon TL**'dir². Bu dönemde incelenen özelleştirme işlemi sayısı **13**'tür. **2018** yılında incelenen işlemlerden **119**'u ise yabancıların yurt dışında gerçekleştirdikleri birleşme ve devralma işlemlerine ilişkin olduğu ve Türkiye pazarlarındaki rekabete dolaylı etkileri nedeniyle bildirim konusu yapıldığı anlaşılmaktadır. Türkiye kökenli şirketlere doğrudan yatırım öngörülme bu işlemlerde, bildirilen toplam işlem bedeli **2 trilyon 787 milyar TL**'dir. **4** işlem ise kontrol değişikliği yaratmadığı için kapsam dışı olarak sınıflandırılmıştır. **2** işlem de diğer başlığı altında ele alınmıştır.

2018 yılında Rekabet Kurumu tarafından incelenen **223** birleşme ve devralmanın **38**'inde tarafların tümü Türkiye kökenli olup, **121**'inde ise tümü yabancı ülke yasalarına göre kurulmuş şirketlerden oluşmaktadır. **45**'inde ise işlem taraflarından en az birer tanesi Türkiye ve yabancı kökenli şirketlerdir. **13** özelleştirme işlemi ise ayrıca ele alınmıştır. Yukarıda da belirtildiği üzere **6** işlem kapsam dışı ve diğer başlığı ile sınıflandırılmıştır.

Tüm tarafları Türkiye kökenli olan şirketler arasında gerçekleştirilen birleşme ve devralmaların toplam işlem değeri **10 milyar 637 milyar TL**'dir. Aynı dönemde **tüm tarafları yabancı şirketler** olan işlemlerde gerçekleşen toplam işlem değeri ise **2 trilyon 787,4 milyar TL**'dir. İşlem taraflarından en az birer adedi Türkiye ve yabancı kökenli şirketlerden oluşan birleşme ve devralmalarda bildirilen işlem değeri **19 milyar 24 milyon TL**'dir.

¹ "Hedef şirket" kavramı birleşme, devralma ya da ortak girişim işlemine konu edilen kişiyi veya ekonomik birimi ifade etmektedir.

² İşlem değeri bildirilen başvuruları kapsamaktadır. Toplam 19 başvuruya ilişkin olarak işlem bedeli bilgisi bulunmamaktadır.

2018 yılında yabancı yatırımcılar tarafından **36** ayrı işlemde Türkiye kökenli şirketlere yatırım yapılması öngörülmüştür. Yabancı yatırımcılar arasında işlem bazında yapılan sıralamaya göre ilk sırada **4 işlem** ile **İtalya** kökenli yatırımcılar bulunmaktadır. Hedef şirketin Türkiye kökenli olduğu bu işlemlerde³ yabancı yatırımcılar tarafından gerçekleştirileceği bildirilen yatırım tutarı yaklaşık **14 milyar 914 milyon TL**'dir.

Ekonomik faaliyet alanı bakımından, hedef şirketin Türkiye kökenli olduğu işlemler içinde en yüksek işlem değeri **5 milyar 386 milyon TL** ile NACE Rev.2 52.20 "**taşımacılık için destekleyici faaliyetler**" alanında gerçekleşmiştir. **2018** yılında Rekabet Kurumuna bildirilen birleşme ve devralma işlemleri, son bildirim tarihinden ortalama **14,9** gün sonra nihai karara bağlanmıştır.

³ Özelleştirme işlemleri hariçtir.

1 Giriş

Teşebbüsler arasında gerçekleşen birleşme ve devralma işlemleri, ürünlerin daha ucuza sunulması, yeni ürünlerin geliştirilmesi ya da kalitenin artırılması gibi çeşitli faydaları beraberinde getirebilmektedir. Diğer taraftan bu tür işlemler hâkim durum yaratmak ya da hâkim durumu güçlendirmek suretiyle pazardaki rekabetin azalması riskini de barındırabilmektedir. Tüketiciler bakımından fiyatları arttıran, çeşitliliği azaltan ve inovasyonu zayıflatan bu tür birleşme ve devralma işlemleri [4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun](#)'un (4054 sayılı Kanun) 7. maddesi ile yasaklanmaktadır.

4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi ile öngörülen bu denetimin yapılabilmesi için kapsamı tebliğlerle belirlenmek üzere belirli birleşme ve devralma işlemlerinin hukuki geçerlilik kazanabilmeleri için Rekabet Kuruluna bildirilerek izin alınması yükümlülüğü getirilmiştir. Bu çerçevede birleşme ve devralma sayılan haller ile bunların Rekabet Kuruluna bildirilmesine ilişkin usul ve esaslar ise [2010/4 sayılı Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ](#) (2010/4 sayılı Tebliğ) ile düzenlenmiştir.

2010/4 sayılı Tebliğ uyarınca bir birleşme ve devralma işleminin bildirim tabi olabilmesi için öncelikle söz konusu işlemin incelenen teşebbüslerin kontrol⁴ yapılarında kalıcı değişiklik meydana getirmesi gerekmektedir. Buna göre örnek vermek gerekirse teşebbüslerin kontrol yapılarında herhangi bir değişikliğe yol açmayan hisse devirleri yahut aynı ekonomik bütünlük içerisinde yer alan işletmeler arasında gerçekleştirilen birleşme ve devralmalar gibi işlemler 4054 sayılı Kanun ve böylelikle 2010/4 sayılı Tebliğ uyarınca bildirim tabi işlemlerden değildir.

Güncel ekonomik hayatta birleşme ve devralma işlemleri farklı türlerde gerçekleşmektedir. İki veya daha fazla teşebbüsün birleşmesi, bir veya daha fazla teşebbüsün tamamının ya da bir kısmının doğrudan veya dolaylı kontrolünün çeşitli yollarla bir ya da daha fazla teşebbüs veya

⁴ Kontrol, ayrı ayrı ya da birlikte, fiilen ya da hukuken bir teşebbüs üzerinde belirleyici etki uygulama olanağını sağlayan haklar, sözleşmeler veya başka araçlarla meydana getirilebilir. Ayrıntılı bilgi için bkz. [Birleşme ve Devralma Sayılan Haller ve Kontrol Kavramı Hakkında Kılavuz](#)

hâlihazırda en az bir teşebbüsü kontrol eden bir ya da daha fazla kişi tarafından devralınması Rekabet Kurumu tarafından “birleşme ve devralma işlemi” olarak kabul edilmektedir. Ayrıca bağımsız bir iktisadi varlığın tüm işlevlerini kalıcı olarak yerine getirecek bir ortak girişimin oluşturulması da birleşme ve devralma olarak değerlendirilmektedir.

Kamu teşebbüslerinin özel sektör teşebbüsleri tarafından devralınmasını konu alan özelleştirme işlemleri de 4054 sayılı Kanun’un “Birleşme ve Devralmalar” başlıklı 7. maddesi kapsamında ele alınmakta, ancak özel sektör teşebbüsleri arasında gerçekleştirilen birleşme ve devralmalardan farklı olarak Rekabet Kurulu tarafından [2013/2 sayılı Özelleştirme Yoluyla Devralmaların Hukuki Geçerlilik Kazanabilmeleri için Rekabet Kurumuna Yapılacak Ön Bildirimlerde ve İzin Başvurularında Takip Edilecek Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ](#) (2013/2 sayılı Tebliğ) çerçevesinde değerlendirmeye tabi tutulmaktadır.

Mevcut durumda bir birleşme veya devralma işleminde, işlem taraflarının Türkiye ciroları toplamının 100 milyon TL’yi ve işlem taraflarından en az ikisinin Türkiye cirolarının ayrı ayrı 30 milyon TL’yi veya devralma işlemlerinde hedef şirket, varlık ya da faaliyetin, birleşme işlemlerinde ise işlem taraflarından en az birinin Türkiye cirosunun 30 milyon TL’yi ve diğer işlem taraflarından en az birinin dünya cirosunun 500 milyon TL’yi aşması halinde, söz konusu işlemin hukuki geçerlilik kazanabilmesi için Rekabet Kurulundan izin alınması zorunludur. Yurt dışında gerçekleşen birleşme ve devralma işlemleri de yukarıdaki eşiklerin aşılması ve Türkiye piyasalarını etkilemeleri halinde Rekabet Kurumuna bildirilmektedir. Ayrıca özelleştirme işlemlerinde, özelleştirilecek teşebbüs ya da mal veya hizmet üretimine yönelik birimin cirosunun 30 milyon TL’yi aşması halinde, ihale şartlarının kamuoyuna duyurulmasından önce Rekabet Kurumuna ön bildirimde bulunulması zorunludur.

Birleşme ve Devralma Görünüm Raporu, Rekabet Kurumuna bildirilen birleşme, devralma ve özelleştirme işlemlerinden **2018 yılı içerisinde incelenerek karara bağlananlara** ilişkin veriler çerçevesinde hazırlanmıştır.

Bu nedenle raporda yer verilen işlem sayısının sınırlı bir bölümü 2018 yılı öncesinde bildirilmiş olmakla birlikte bu yıl içerisinde sonuçlandırılan dosyaları içermektedir. Benzer şekilde 2018 yılında bildirilmekle birlikte henüz nihai karara bağlanmamış birleşme ve devralma işlemleri de söz konusu işlem sayısına dâhil edilmemiştir.

Yukarıda yer verilen ciro eşikleri aşılmamasına rağmen işlem taraflarınca Rekabet Kurumuna bildirilen birleşme ve devralmalara ait veriler de rapora dâhil edilmektedir. Ancak aynı mülkiyet veya yönetim yapısı içinde yer alan işletmelerin kendi aralarında gerçekleştirdikleri **grup içi birleşme ve devralma işlemleri** Rekabet Kurumunun denetimi dışındadır ve bu işlemlere ilişkin işlem bedeli bilgileri bu raporun veri seti içinde **yer almamaktadır**.

Bu raporda ilke olarak hedef şirketin kökeni, söz konusu şirketin hangi ülkenin hukukuna tabi olarak kurulmuş olduğuna göre değerlendirilmektedir. Raporda birleşme ve devralma işlemleri iki kategoride incelenmektedir: Buna göre **ilk kategoride**, işlem taraflarının veya hedef şirketin hangi ülkenin yasalarına göre kurulmuş olduğu hususunda herhangi bir daraltma yapılmaksızın, Rekabet Kurumuna bildirilen **tüm işlemler dikkate alınmaktadır**⁵. Bu bakımdan raporda değerlendirilecek ilk kategori **“Tüm İşlemler”** olarak anılacaktır. **İkinci kategoride** ise yalnızca **hedef şirketin Türkiye Cumhuriyeti yasalarına göre kurulmuş olduğu** işlemler ele alınmaktadır. Bu işlemler ise **“Türkiye İşlemleri”** olarak anılacaktır.

Tarafları yabancı ülkelerin yasalarına göre kurulmuş şirketlerin gerçekleştirdikleri birleşme ve devralmalarda işlem bedelinin ne kadarının Türkiye’deki varlıkları etkilediği bilgisi net olarak ayrıştırılmamaktadır. Bu sebeple işlem bedelinin raporlanmasında söz konusu işlemin toplam bedeli esas alınacaktır. İşlem bedelinin yabancı para cinsinden bildirildiği durumlarda bu bedel işlemin karara bağlandığı yıldaki ortalama kur bilgisi kullanılarak Türk Lirasına çevrilmiştir⁶.

⁵ Tarafları yabancı ülkelerin yasalarına göre kurulmuş şirketlerin gerçekleştirdikleri birleşme ve devralma işlemleri de ithalat veya distribütörlük gibi farklı satış yöntemleri yoluyla Türkiye piyasalarını etkileyebilmekte ve Rekabet Kurumuna bildirilmektedir.

⁶ 2017 yılsonu döviz kuru ortalaması Euro:4,08, Dolar: 3,60; 2018 yılsonu döviz kuru ortalaması Euro:5,67, Dolar: 4,82.

Son olarak bilindiği gibi **özelleştirme** işlemlerinde süreç Rekabet Kurulu kararı ile nihayete ermemekte, devir işlemlerinin gerçekleşmesi belirli bir süre alabildiği gibi duruma göre ihaleyi kazanan teklif sahibinin koşulları yerine getiremeyeceğinin anlaşılması halinde sıradaki teklif sahiplerine gidilebilmekte yahut bir özelleştirme işleminin ihale sonrasında iptali söz konusu olabilmektedir. Bu bakımdan bu **raporun ikinci ve dördüncü bölümleri arasında** yer verilen işlem bedelleri içerisinde 2018 yılında incelenen **özelleştirme işlemlerine dair işlem bedeli bilgisi sunulmamaktadır.**

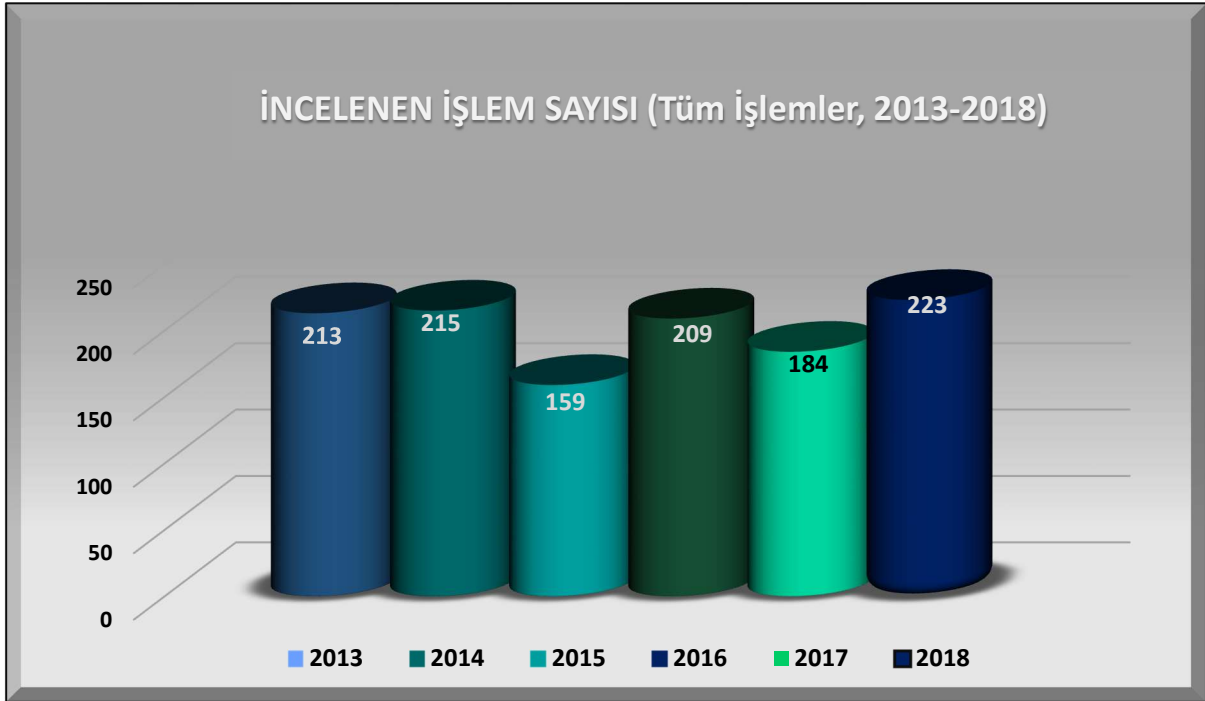
Raporda esas olarak birleşme ve devralma işlemleri bakımından 2018 yılındaki gelişmelerin özetlenmesi hedeflenmektedir.

2 İŞLEM SAYISI VE DEĞERİ

2.1 TÜM İŞLEMLER

Rekabet Kurumu tarafından **2018** yılında toplam **223** birleşme ve devralma işlemi incelenmiştir (**Tüm İşlemler⁷**). 2017 yılında ise **184** birleşme ve devralma işleminin incelendiği görülmektedir.

Grafik 1: Yıllara Göre İncelenen Birleşme ve Devralma İşlemleri (Tüm İşlemler, 2013-2018)



Kaynak: Rekabet Kurumu, Kararlar Dairesi istatistikleri

2013-2018 dönemini içeren **son altı yıla ait incelenen ortalama işlem** adedi **200**'dür. **2018** yılında incelenen birleşme ve devralmalara ait toplam işlem adedinin **son altı yılın ortalamasının üzerinde olduğu** görülmektedir. Bir önceki yıla ait veriler ile kıyaslandığında ise **% 21** düzeyinde bir artış gözlenmektedir.

⁷ Tüm İşlemler: İşlem taraflarının, hedef şirketin veya işlem konusu ortak girişimin hangi ülkenin yasalarına göre kurulmuş olduğu hususunda herhangi bir daraltma yapılmaksızın Rekabet Kurumuna bildirilen tüm işlemleri tanımlamaktadır.

İşlem taraflarının kökeni bakımından yapılan gruplamaya göre **Tüm İşlemler** içinde **2018** yılında **223** işlemin **38**'inde tarafların tümü Türkiye kökenli, **121**'inde ise tümü yabancı ülke yasalarına göre kurulmuş şirketlerden oluşmaktadır. **45** işlemde ise taraflardan en az birer adedi Türkiye kökenli ve yabancı şirketlerden oluşmaktadır.

Tablo 1: İşlem Taraflarının Kökenine Göre İncelenen İşlem Sayıları ve Bildirilen İşlem Değerleri
(Tüm İşlemler, 2017-2018)

İşlem Sayısı ve Değerinin Dağılımı, 2017			İşlem Sayısı ve Değerinin Dağılımı, 2018	
TARAFLARIN KÖKENİ	İŞLEM SAYISI	İŞLEM DEĞERİ (TL)	İŞLEM SAYISI	İŞLEM DEĞERİ (TL)
Türkiye İşlemleri				
Tüm Tarafları Türk	31	5.276.371.198	38	10.637.729.803
Türk ve Yabancı	54	10.993.238.879	44	18.959.344.777
Tüm Tarafları Yabancı	5	6.040.827.792	3	499.938.544
Türkiye İşlemleri Toplam	90	22.310.437.869	85⁸	30.097.013.124
Yurt dışı İşlemleri				
Türk ve Yabancı	.	.	1	65.000.000
Tüm Tarafları Yabancı	78	1.063.096.691.802	118	2.786.973.140.202
Yurt dışı İşlemleri Toplam	168	1.063.096.691.802	119⁹	2.787.038.140.202
ÖZELLEŞTİRME	5		13	
KAPSAM DIŞI¹⁰	8		4	
BİLGİ NOTU/DİĞER	3		2	
GENEL TOPLAM	184	1.085.407.129.671	223	2.817.135.153.326

Kaynak: Rekabet Kurumu, Kararlar Dairesi istatistikleri ve EAAD hesaplamaları

⁸ Toplam 5 işleme ilişkin olarak işlem bedeli bilgisi bulunmamaktadır.

⁹ Toplam 11 işleme ilişkin olarak işlem bedeli bilgisi bulunmamaktadır.

¹⁰ Aynı teşebbüs bünyesinde (grup içi) gerçekleşmesi nedeniyle 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi kapsamında bir birleşme devralma işlemi sayılmayan işlemlerdir.

Tüm İşlemler içinde **2018** yılında **tüm tarafları Türkiye kökenli** olan şirketlerin gerçekleştirdikleri birleşme ve devralmaların toplam işlem değeri **10 milyar 637 milyon TL**'dir. Aynı dönemde **tüm tarafları yabancı şirketler** olan işlemlerde bildirilen toplam işlem değeri **2 trilyon 787 milyar TL**'dir. 2017 yılında tüm tarafları Türkiye kökenli olan şirketlerin gerçekleştirdikleri birleşme ve devralmaların toplam işlem değeri **5 milyar 276 milyon TL** olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde **tüm tarafları yabancı şirketler** olan işlemlerde bildirilen toplam işlem değeri **1 trilyon 85 milyar TL** 'dir.

2.2 TÜRKİYE İŞLEMLERİ

Türkiye İşlemleri, hedef şirketin¹¹ Türkiye Cumhuriyeti yasalarına göre kurulmuş (Türkiye kökenli) olduğu işlemleri tanımlamaktadır. Bu gruplandırmaya göre özelleştirmeler hariç olmak üzere **2018** yılında **85** işlemde hedef şirketin Türkiye kökenli olduğu görülmektedir. **2018** yılında bu işlemlerde toplam işlem bedeli **30 milyar 97 milyon TL** 'dir. Aynı sayılar **2017** yılı için sırasıyla **90** işlemde **22 milyar 310 milyon TL** 'dir.

Tablo 2: Türkiye İşlemlerinde İşlem Sayıları ve Değerleri (2017-2018)

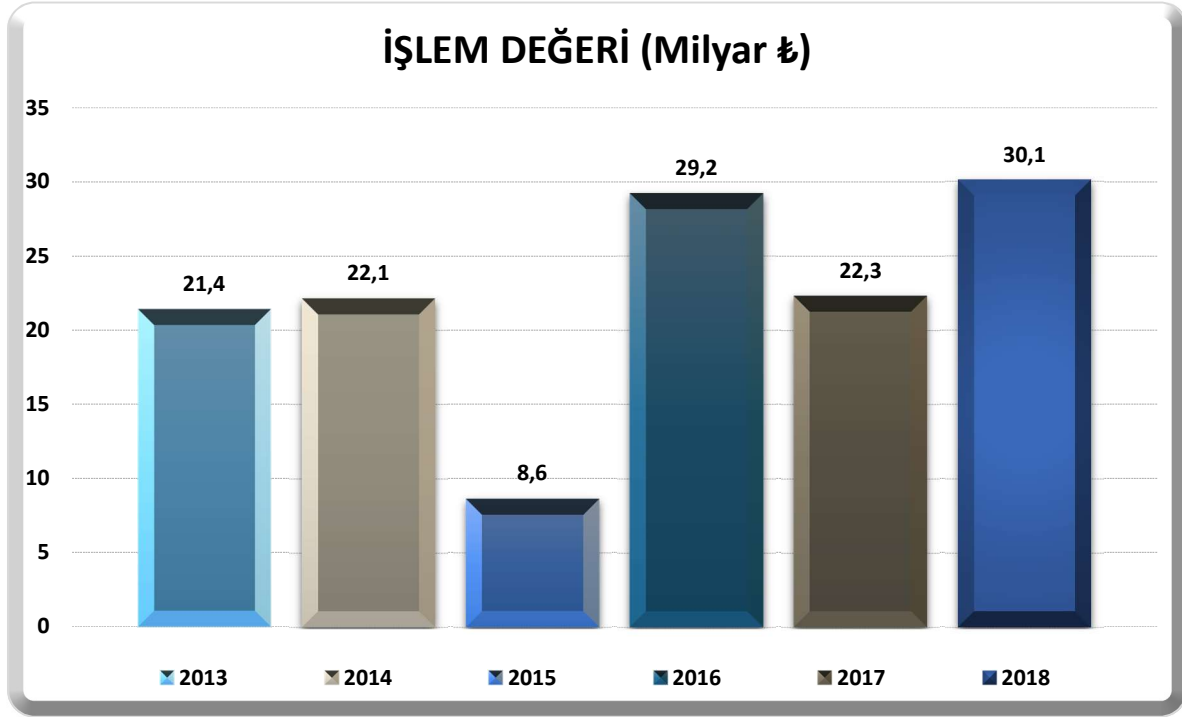
İşlem Sayıları ve Değerleri, 2018		
HEDEF ŞİRKETİN KÖKENİ	İŞLEM SAYISI	İŞLEM DEĞERİ (TL)
Türkiye (TR)		
Birleşme Devralma	85	30.097.013.124
Özelleştirme	13	.
İşlem Sayıları ve Değerleri, 2017		
HEDEF ŞİRKETİN KÖKENİ	İŞLEM SAYISI	İŞLEM DEĞERİ (TL)
Türkiye (TR)		
Birleşme Devralma	90	22.310.437.869
Özelleştirme	5	.

Kaynak: Rekabet Kurumu, Ekonomik Analiz ve Araştırma Dairesi hesaplamaları

¹¹ Daha önce de belirtildiği üzere "hedef şirket" kavramı birleşme, devralma ya da ortak girişim işlemine konu edilen kişiyi veya ekonomik birimi ifade etmektedir.

Türkiye İşlemleri için Rekabet Kurumuna bildirilen işlem değerlerinin yıllara göre seyri yine özelleştirme işlemleri hariç olmak üzere, Grafik 2’de sunulmaktadır.

Grafik 2: Yıllara Göre Türkiye İşlemlerinde Bildirilen İşlem Değerleri (Özelleştirmeler Hariç, 2013-2018)



Kaynak: Rekabet Kurumu, Ekonomik Analiz ve Araştırma Dairesi hesaplamaları

Son altı yıllık veri içerisinde en yüksek işlem hacmidir. Son altı yıla ait ortalama işlem bedeli değeri ise 22,3 milyar TL’dir. 2018 yılına ait işlem hacminin 30 milyar 97 milyon TL değeri ile son altı yılın ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir.

2018 yılında gerçekleşen toplam **85 Türkiye İşlemi** içinde **işlem taraflarının kökeni** bakımından yapılan gruplamaya göre, **38 işlemde** tüm taraflar sadece Türkiye, **3 işlemde** tüm taraflar sadece yabancı, **44 işlemde** ise işlem taraflarından en az birer adedi Türkiye ve yabancı kökenli şirketlerden oluşmaktadır.

Türkiye İşlemleri içinde tüm tarafları sadece **Türkiye kökenli kişiler/şirketler** olan birleşme ve devralmaların **toplam işlem değeri, 2018** yılında 2017 yılına kıyasla **%101** oranında artarak

yaklaşık **10 milyar 637 milyon TL** olarak gerçekleşmiştir. **2018** yılında Türkiye İşlemleri içinde tüm tarafları sadece **yabancı kökenli kişiler/şirketler** olan birleşme ve devralmaların toplam işlem değeri yaklaşık **499 milyon TL**, taraflarından en az birer adedi **Türkiye ve yabancı kökenli şirketler** olan işlemler için işlem değeri ise yaklaşık **18 milyar 959 milyon TL** olarak hesaplanmıştır.

2017 yılında gerçekleşen toplam **90 Türkiye İşlemi** içinde ise **31 işlemde** tüm taraflar sadece Türkiye, **5 işlemde** tüm taraflar sadece yabancı kökenli şirketlerden oluşmaktaydı. **2017** yılında Türkiye İşlemleri içinde tüm tarafları sadece Türkiye kökenli kişiler/şirketler olan birleşme ve devralmaların toplam işlem değeri yaklaşık **5 milyar 276 milyon TL** olarak gerçekleşmişti. Tüm tarafları sadece yabancı kökenli kişiler/şirketler olan birleşme ve devralmaların toplam işlem değeri yaklaşık **6 milyar 41 milyon TL**, işlem taraflarından en az birer adedi Türkiye ve yabancı kökenli şirketler için işlem değeri yaklaşık **10 milyar 993 milyon TL** olarak kaydedilmişti.

Tablo 3: Türkiye İşlemlerinde Tarafların Kökenine Göre İşlem Sayıları ve Değerleri
(Özelleştirmeler Hariç, 2018)

Türkiye İşlemlerinde Tarafların Kökeni, İşlem Sayıları ve Değerleri (Özelleştirmeler hariç), 2018			
İŞLEM		İŞLEM SAYISI	İŞLEM DEĞERİ (TL)
Birleşme/ Devralmalar			
Devreden /Devralan			
	TR/TR	35	10.165.820.203
	TR/YB	31	13.970.134.244
	YB/TR	11	4.545.022.625
	YB/YB	3	499.938.544
Ortak Girişim			
Taraflar			
	TR/TR	3	471.909.600
	TR/YB	2	444.187.908
TOPLAM		85	30.097.013.124

Kaynak: Rekabet Kurumu, Ekonomik Analiz ve Araştırma Dairesi hesaplamaları

3 YATIRIMCILARIN ÜLKELERE GÖRE DAĞILIMLARI

Tablo 4: Türkiye İşlemlerinde Yabancı Yatırımcıların Ükelere Göre Dağılımları (2017-2018)

Yatırımcıların Ülkesi	Türkiye İşlemleri 2017	Türkiye İşlemleri 2018
A.B.D.	2	2
ALMANYA	2	3
AVUSTURYA	3	.
BAHREYN	.	2
BELÇİKA	2	1
B.ARAP EMİRLİKLERİ	1	.
CAYMAN ADALARI	1	1
ÇİN	.	2
DANİMARKA	.	1
FİLİPİNLER	1	.
FRANSA	4	1
GÜNEY AFRİKA	2	.
HİNDİSTAN	2	1
HOLLANDA	6	3
HONG KONG	1	.
İNGİLTERE	3	2
İRLANDA	.	1
İSPANYA	1	1
İSVEÇ	.	1
İSVİÇRE	2	3
İTALYA	1	4
JAPONYA	6	.
JERSEY/MANŞ ADALARI	1	1
KATAR	.	.
KAZAKİSTAN	.	.
KORE	.	.
KUVEYT	2	1
LÜBNAN	.	1
LÜKSEMBURG	4	3
YUNANİSTAN	.	1
	47	36

Kaynak: Rekabet Kurumu, Ekonomik Analiz ve Araştırma Dairesi hesaplamaları

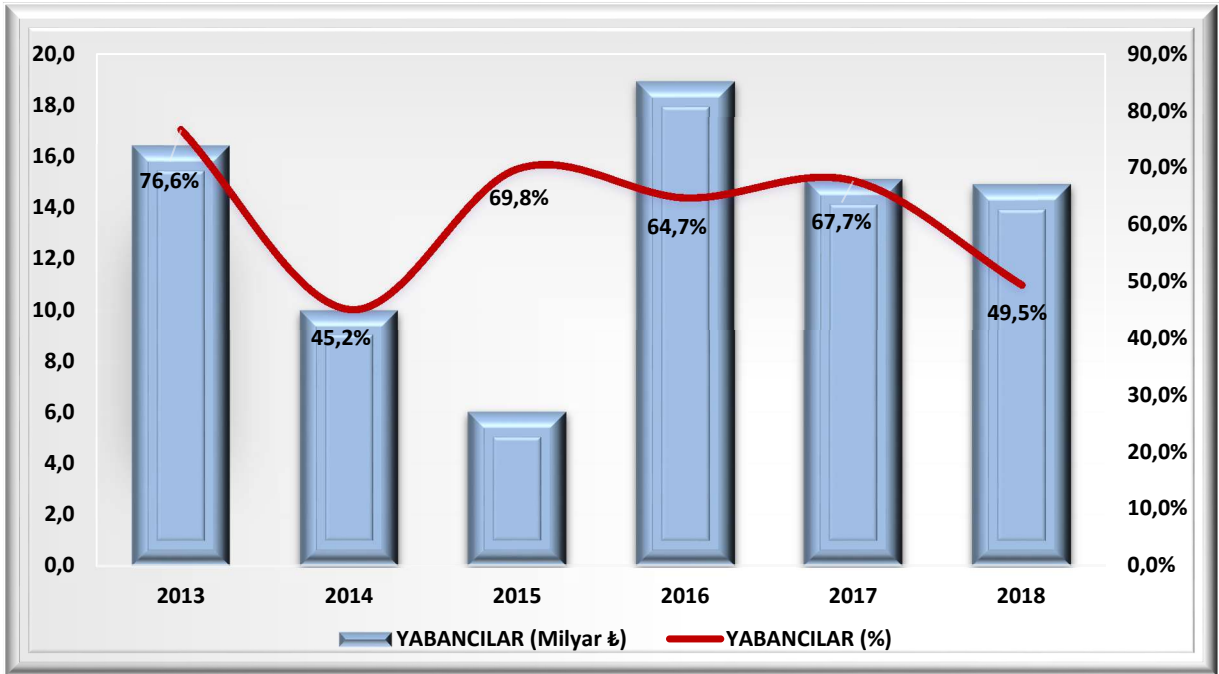
Yabancı yatırımcılar **2018** yılında **36** ayrı işlemde Türk şirketlerine yatırım yapmıştır. **2018** yılında **Türkiye kökenli** hedef şirketler için yapılan grupta ilk sırada **4** işlemle **İtalya** kökenli yatırımcılar bulunmaktadır. İkinci sırada **3'er** işlemle **Almanya, Hollanda, İsviçre** ve **Lüksemburg** kökenli yatırımcılar yer almaktadır. **2017** yılında Türkiye kökenli hedef şirketler için yapılan grupta ise ilk sırada **6'şar** işlemle **Hollanda** ve **Japonya** kökenli yatırımcıların, ikinci sırada ise **4'er** işlemle **Fransa** ve **Lüksemburg'un** yer aldığı görülmektedir.

2018 yılında Türkiye kökenli şirketlerinin devir konusu olduğu devralma işlemlerinde yabancı yatırımcılar tarafından yapılması öngörülen **36** ayrı işlemde toplam yatırım tutarı yaklaşık **14,9 milyar TL**'dir. **2017** yılında ise yabancı yatırımcıların toplam **47** işlemde yaklaşık **15,1 milyar TL**'lik yatırım yapılmasını hedeflemiş oldukları görülmektedir.

2018 yılında yabancı yatırımcıların ortak oldukları Türkiye kökenli **2** ortak girişim işleminin toplam işlem bedeli **444 milyon TL**, **2017** yılında yabancı yatırımcıların ortak oldukları Türkiye kökenli **9** ortak girişim işleminin toplam işlem bedeli ise yaklaşık **1,7 milyar TL**'dir¹².

Grafik 3'te de yer verildiği üzere Türkiye İşlemlerinde yabancı yatırımcıların tüm işlem hacmi içindeki payı, **bir önceki yıla göre artan toplam işlem hacmi nedeniyle 2018** yılında **%49,5** düzeyinde seyrederken **2017** yılında yaklaşık **%68** oranında olduğu görülmektedir.

Grafik 3: Yabancı Yatırımcıların Toplam İşlem Hacmine Göre Payı (2013-2018)



Kaynak: Rekabet Kurumu, Ekonomik Analiz ve Araştırma Dairesi hesaplamaları

Yabancıların Türkiye kökenli şirketlere doğrudan yatırım yapmayı öngördükleri yukarıda bahsi geçen **36 ayı** işlem dışında Türkiye pazarlarındaki rekabete dolaylı etkileri nedeniyle yurtdışında gerçekleştirdikleri 119 işlemin de bildirim konusu yapıldığı anlaşılmaktadır. Söz konusu 119 işlemten bedeli bildirilenler için hesaplanan toplam bedel yaklaşık **2 trilyon 787 milyar TL**'dir.

¹² İlk kez kurulan veya sonradan ortak girişime dönüştürülen şirketlere ilişkin toplam işlem bedelidir.

Yabancı yatırımcıların Türkiye içerisinde ve küresel düzeyde gerçekleştirmeyi planladıkları, **2018** yılı içerisinde incelenen **toplam 155** işlem ekonomik faaliyet alanlarına göre işlem bedeli baz alınarak sıralama yapıldığında, **2018** yılında dünya genelinde yatırım yapılan sektörlerden öne çıkanlar şu şekildedir:

- **Temel kimyasal maddelerin, kimyasal gübre ve azot bileşikleri, birincil formda plastik ve sentetik kauçuk imalatı**
- **Değerli ana metaller ve diğer demir dışı metallerin imalatı**
- **Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı**

4 İŞLEM SAYISI VE DEĞERİNİN EKONOMİK FAALİYETLERE GÖRE DAĞILIMI

Türkiye İşlemlerinde 2018 yılında özelleştirmeler hariç olmak üzere sayı bakımından en çok işlem, “elektrik, gaz, buhar ve havalandırma sistemi üretim ve dağıtımı” alanında gerçekleşmiştir. Türkiye İşlemleri arasında 2018 yılında en yüksek işlem değeri, “taşımacılık için destekleyici faaliyetler” alanında bildirilmiştir. Bu alandaki işlem değeri 2018 yılında bildirilen (özelleştirmeler hariç) Türkiye İşlemlerinin toplam değerinin yaklaşık %20,6’sına tekabül etmektedir. Türkiye İşlemleri arasında 2017 yılında ise işlem sayısı bakımından en çok işlemin özelleştirmeler hariç, **elektrik enerjisinin üretimi, iletimi ve dağıtımı**, en yüksek işlem değerinin ise **belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalardaki diğer toptan ticaret alanında** gerçekleştiği görülmektedir.

Ana faaliyet alanları bakımından yapılan gruplandırmaya göre¹³ hedef şirketin Türkiye kökenli olduğu işlemler bakımından **en yüksek işlem hacmi gerçekleşen ilk alan “ulaştırma ve depolamadır” (7,46 milyar TL)**¹⁴. Bu başlık altında “**taşımacılık için depolama ve destekleyici faaliyetler**” altında sayılan işlemler öne çıkmaktadır. İşlem hacmi bakımından **ikinci sırada “toptan ve perakende ticaret” (4,95 milyar TL)**¹⁵ gelmektedir. Bu faaliyet alanındaki işlemler büyük ölçüde “**elektronik ticaret**” ve “**organize perakende**” sektörlerinde gerçekleştirilmiştir. En yüksek işlem hacmi kaydedilen **üçüncü ana faaliyet alanı** ise “**bilgi ve iletişim**” (4,52 milyar TL)¹⁶ olup “**yayımcılık**” ve “**telekomünikasyon**” 2018 yılında bu faaliyet alanı kapsamında öne çıkan sektörlerdir.

¹³ Nace Rev 2, tek hane.

¹⁴ 2 işlem gerçekleşmiştir.

¹⁵ 12 işlem gerçekleşmiştir.

¹⁶ 6 işlem gerçekleşmiştir.

Tablo 5: Türkiye İşlemlerinde İşlem Sayısı ve Değerlerinin Sektörlere Göre Dağılımı
(Özelleştirmeler Hariç, 2017-2018)

Ekonomik Faaliyet (Nace Rev.2, 3 Hane)	İŞLEM ADEDİ/2017	İŞLEM DEĞERİ (TL)/2017	İŞLEM ADEDİ/2018	İŞLEM DEĞERİ (TL)/2018
Taşımacılık için destekleyici faaliyetler	6	2.589.635.700	2	7.427.700.000
Yayıncılık	.	.	1	[...]
Mağazalar, tezgahlar ve pazar yerleri dışında yapılan perakende ticaret	1	[...]	1	[...]
Elektrik enerjisinin üretimi, iletimi ve dağıtımı	11	3.734.774.400	7	2.393.324.100
İkamet amaçlı olan veya ikamet amaçlı olmayan binaların inşaatı	3	484.070.000	3	2.329.894.540
Başka yerde sınıflandırılmamış işletme destek hizmet faaliyetleri	.	.	1	[...]
Kendine ait gayrimenkulün alınıp satılması	3	1.246.500.000	2	1.566.475.000
Sigorta	2	207.102.000	3	956.931.516
Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda diğer malların perakende ticareti	3	1.332.480.000	2	645.262.408
Motorlu kara taşıtlarının kiralanması ve leasingi	.	.	2	467.792.528
Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda kültür ve eğlence mallarının perakende ticareti	.	.	1	[...]
Diğer gıda maddelerinin imalatı	2	205.941.939	2	428.025.500
Fırın ve unlu mamuller imalatı	1	[...]	2	420.598.602
Kablolamada kullanılan teller ve kablolar ile gereçlerin imalatı	.	.	1	[...]
Motorlu kara taşıtları için parça ve aksesuar imalatı	1	[...]	1	[...]
Ev eşyalarının toptan ticareti	2	318.979.098	2	207.650.000
Süt ürünleri imalatı	.	.	1	[...]

Ekonomik Faaliyet (Nace Rev.2, 3 Hane)	İŞLEM ADEDİ/2017	İŞLEM DEĞERİ (TL)/2017	İŞLEM ADEDİ/2018	İŞLEM DEĞERİ (TL)/2018
Aşındırıcı ürünlerin ve başka yerde sınıflandırılmamış metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	.	.	1	[...]
Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağların imalatı	.	.	1	[...]
Özel güvenlik faaliyetleri	.	.	1	[...]
Diğer elektrikli ekipmanların imalatı	.	.	2	168.951.100
Çimento, kireç ve alçı imalatı	.	.	1	[...]
Hastane hizmetleri	2	346.550.000	1	[...]
Plastik ürünlerin imalatı	3	1.238.305.047	1	[...]
Belirli bir mala tahsis edilmemiş mağazalardaki perakende ticaret	4	506.151.347	2	112.080.000
Oteller ve benzeri konaklama yerleri	.	.	2	104.201.440
Basım ve basım ile ilgili hizmet faaliyetleri	.	.	1	[...]
Parasal aracı kuruluşların faaliyetleri	1	[...]	2	91.320.000
Diğer makine, ekipman ve maddi malların kiralanması ve leasingi	.	.	1	[...]
Sigorta ve emeklilik fonuna yardımcı faaliyetler	.	.	1	[...]
Lokantalar ve seyyar yemek hizmeti faaliyetleri	2	197.092.170	2	78.800.000
Kablolu telekomünikasyon faaliyetleri	.	.	2	77.400.000
Hazır hayvan yemleri imalatı	1	[...]	1	[...]
Emeklilik fonları	.	.	1	[...]

Ekonomik Faaliyet (Nace Rev.2, 3 Hane)	İŞLEM ADEDİ/2017	İŞLEM DEĞERİ (TL)/2017	İŞLEM ADEDİ/2018	İŞLEM DEĞERİ (TL)/2018
Dikim için bitki yetiştirilmesi	.	.	1	[...]
Fon yönetimi faaliyetleri	.	.	1	[...]
Metal döküm sanayii	.	.	3	50.314.606
Diğer özel amaçlı makinelerin imalatı	.	.	2	49.138.500
Depolama ve ambarlama	5	370.160.360	1	[...]
Reklamcılık	.	.	1	[...]
Kongre ve ticari gösteri organizasyonu	.	.	1	[...]
Gaz imalatı; ana şebeke üzerinden gaz yakıtların dağıtımı	2	16.102.725	1	[...]
Silah ve mühimmat (cephane) imalatı	.	.	1	[...]
Gıda, içecek ve tütün toptan ticareti	.	.	1	[...]
Diğer finansal hizmet faaliyetleri (Sigorta ve emeklilik fonları hariç)	1	[...]	1	[...]
Televizyon programcılığı ve yayıncılığı faaliyetleri	.	.	1	[...]
Balıkçılık	.	.	1	[...]
Bilgisayar programlama, danışmanlık ve ilgili faaliyetler	.	.	2	11.250.000
Hava taşıtları ve uzay araçları ile bunlarla ilgili makinelerin imalatı	.	.	2	6.860.000
Çağrı merkezlerinin faaliyetleri	.	.	1	[...]
Diğer hizmet faaliyetleri	1	[...]	1	[...]
Genel amaçlı diğer makinelerin imalatı	.	.	1	[...]

Ekonomik Faaliyet (Nace Rev.2, 3 Hane)	İŞLEM ADEDİ/2017	İŞLEM DEĞERİ (TL)/2017	İŞLEM ADEDİ/2018	İŞLEM DEĞERİ (TL)/2018
Ana demir ve çelik ürünleri ile ferro alaşımların imalatı	.	.	1	[...]
Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalardaki diğer toptan ticaret	3	5.872.583.500	1	[...]
Bir ücret veya sözleşmeye dayalı olarak yapılan toptan ticaret	.	.	1	[...]
Motorlu kara taşıtlarının ticareti	.	.	1	[...]
İş bulma acentelerinin faaliyetleri	.	.	1	.
Ağaç, mantar, kamış ve örgü malzeme ürünü imalatı	1	[...]	.	.
Atıkların toplanması	1	[...]	.	.
Bilgi ve iletişim teknolojisi ekipmanlarının toptan ticareti	1	[...]	.	.
Diğer bilgi hizmet faaliyetleri	1	[...]	.	.
Diğer kimyasal ürünlerin imalatı	1	[...]	.	.
Diğer makine, ekipman, aksam ve parçaları ile büro mobilyalarının toptan ticareti	2	36.848.000	.	.
Diğer posta ve kurye faaliyetleri	1	[...]	.	.
Dokuma	1	[...]	.	.
Eczacılığa ilişkin ilaçların imalatı	3	148.331.640	.	.
Eğlence ve dinlenme faaliyetleri	1	[...]	.	.
Etin işlenmesi ve saklanması ile et ürünlerinin imalatı	1	[...]	.	.
Genel amaçlı makinelerin imalatı	1	[...]	.	.
İçeceklerin imalatı	1	.	.	.
İnsan sağlığı ile ilgili diğer hizmetler	1	[...]	.	.
Kara yolu ile yük taşımacılığı ve taşımacılık hizmetleri	1	[...]	.	.
Kürk hariç, giyim eşyası imalatı	2	15.000.000	.	.

Ekonomik Faaliyet (Nace Rev.2, 3 Hane)	İŞLEM ADEDİ/2017	İŞLEM DEĞERİ (TL)/2017	İŞLEM ADEDİ/2018	İŞLEM DEĞERİ (TL)/2018
Metallerin dövülmesi, preslenmesi, baskılanması ve yuvarlanması; toz metalürjisi	1	119.544.000	.	.
Metallerin işlenmesi ve kaplanması; makinede işleme	1	52.224.000	.	.
Mobilya imalatı	1	21.100.000	.	.
Motorlu kara taşıtları karoseri (kaporta) imalatı; treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	1	71.000.000	.	.
Seyahat acentesi ve tur operatörlerinin faaliyetleri	1	876.367	.	.
Sinema filmi, video ve televizyon programı faaliyetleri	1	1.000.000	.	.
Su ürünleri yetiştiriciliği	1	61.710.000	.	.
Tarımı destekleyici faaliyetler ve hasat sonrası bitkisel ürünler ile ilgili faaliyetler	1	31.000.000	.	.
Yazılım programlarının yayımlanması	1	360.000.000	.	.
Yıkım ve şantiyenin hazırlanması	1	47.419.200	.	.
TOPLAM	90	22.310.437.869	85	30.097.013.124

Kaynak: Rekabet Kurumu, Ekonomik Analiz ve Araştırma Dairesi hesaplamaları

5 ÖZELLEŞTİRMELER

2018 yılında Rekabet Kurumuna **13 adet** özelleştirme işlemi incelenmiştir. Anılan yılda Türkiye piyasalarında yapılan özelleştirmeler en çok **diğer gıda maddelerinin imalatı** faaliyetinde gerçekleşmiştir. Ancak 2018 yılında incelenen **özelleştirme işlemlerine dair işlem bedeli bilgisi sunulmamaktadır.**

6 İDARİ SÜREÇLER, NİHAİ İNCELEMELER VE KOŞULLU İZİN VERİLEN İŞLEMLER

2018 yılında Rekabet Kurumuna bildirilen birleşme ve devralma işlemleri son bildirim tarihinden ortalama **14,9** gün sonra nihai karara bağlanmıştır.

Bununla birlikte piyasalarda rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuracak birleşme ve/veya devralma işlemlerini denetlemekle görevli olan Rekabet Kurulu tarafından piyasadaki rekabet yapısına etkileri bakımından incelemenin derinleştirilmesi ihtiyacı duyulan birleşme ve devralma işlemleri, 4054 sayılı Kanun'un 10. maddesi çerçevesinde nihai incelemeye alınabilmektedir. Nihai inceleme sonucunda işleme doğrudan veya işlemde kaynaklanabilecek rekabetçi sorunlarını tamamen ortadan kaldıracak nitelikte bildirim taraflarınca önerilen taahhütler ¹⁷ çerçevesinde izin verilebileceği gibi ilgili işlemin yasaklanması da mümkündür.

Nitekim 2018 yılında bildirilen birleşme ve devralma işlemlerinden **“iklimlendirme”** sektörüne dair bir adet işlem Rekabet Kurulu tarafından **nihai incelemeye** alınmıştır. Aynı dönemde **3** adet işleme ise bildirim taraflarından alınan taahhütler çerçevesinde izin verilmiştir.

¹⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. [Birleşme/Devralma İşlemlerinde Rekabet Kurulunca Kabul Edilebilir Çözümlere İlişkin Kılavuz](#).

7 ETKİLENEN PAZAR İSTATİSTİKLERİ

Daha önce de belirtildiği üzere **2018** yılı içerisinde Rekabet Kurumu tarafından incelemeye alınan **223 adet** birleşme devralma işlemi bulunmaktadır. Bunlardan **13** adedi özelleştirme, **2** adedi ise bilgi notu/diğer başlıkları altında sınıflandırılmıştır. Geriye kalan **208** işlemden **19**'unun izne tabi olmadığı inceleme sonucunda anlaşılmıştır. İzne tabi olan işlemlerden **66**'sında da tarafların Türkiye'deki faaliyetleri bakımından etkilenen pazarların¹⁸ söz konusu olmadığı görülmektedir. Tüm bu değerlendirmeler sonucunda izne tabi olan ve Türkiye'deki faaliyetleri bakımından etkilenen pazarların mevcut olduğu, **123** adet birleşme devralma işlemi bulunduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 6: İzne Tabi Olup Olmama ve Etkilenen Pazar Durumuna Göre İncelenen İşlem Sayıları (2018)

Rekabet Kurumu Tarafından İncelenen Birleşme Ve Devralma İşlem Sayısı	
İzne Tabi Olmadığı Tespiti Yapılan B&D İşlem Sayısı	19
İzne Tabi Olup Etkilenen Pazarın Olmadığı Tespiti Yapılan B&D İşlem Sayısı	66
Etkilenen Pazar/ Pazarların Mevcut Olduğu B&D İşlem Sayısı	123
TOPLAM BİLDİRİM SAYISI	208

Kaynak: Rekabet Kurumu, Ekonomik Analiz ve Araştırma Dairesi hesaplamaları

İzne tabi olan bu birleşme ve devralma işlemleri de ayrıca mercek altına alındığında toplam **258** adet etkilenen pazar olduğu tespiti yapılmaktadır. Özelleştirme işlemleri hariç olmak üzere toplam etkilenen pazarlardan **178**'inin yatay olarak etkilenen pazar ve **80**'inin de dikey olarak etkilenen pazarlardan oluştuğu görülmektedir.

¹⁸ Etkilenen pazar, ilgili ürün pazarlar arasındaki yatay veya dikey ilişkiye işaret etmektedir. Bu çerçevede, taraflardan en az birinin Türkiye'de faaliyette bulunması kaydıyla, tarafların faaliyetleri arasında yatay ya da dikey çakışma bulunan herhangi bir ilgili ürün pazarı mevcut ise, etkilenen pazar bulunma koşulu sağlanmış olmaktadır.

Birleşme ve devralma işlemleri sonucunda her bir yatay ve dikey etkilenen pazarda oluşan toplam pazar payının %20'lik pazar payı aralığındaki dağılımı incelenmiştir. İşlem sonucunda %40 pazar payı eşliğini aşan etkilenen pazar sayısı **14** olup bu pazar payı eşliğinin altında kalan etkilenen pazar sayısı **236**'dır¹⁹.

Tablo 7: İncelenen İşlemlere İlişkin Etkilenen Pazar İstatistikleri (2018)

	Yatay Etkilenen Pazar Sayısı	Dikey Etkilenen Pazar Sayısı
%0-20 Pazar Payı Aralığı	126	52
%20-40 Pazar Payı Aralığı	42	16
%40-60 Pazar Payı Aralığı	6	6
%60-80 Pazar Payı Aralığı	1	1
%80-100 Pazar Payı Aralığı	.	.
Pazar Payı Bilgisi Olmayan	3	5
TOPLAM	178	80

Kaynak: Rekabet Kurumu, Ekonomik Analiz ve Araştırma Dairesi hesaplamaları

¹⁹ 8 adet işlemde pazar payı bilgisi yoktur.



www.rekabet.gov.tr

Üniversiteler Mahallesi 1597. Cadde No:9 Bilkent Çankaya 06800 /ANKARA

Tel : (312) 291 44 44

Faks : (312) 266 79 20